

Et sjældent skattefund af 1771-skillinger

Enkeltfund (løsfund) af dansk/norske 1771-skillinger er almindeligt forekommende. Det er derimod sjældent, at der gøres skattefund (samlede fund) af disse mønter, og alene af den grund er de otte 1771-skillinger, der for få år siden blev indleveret til Den kgl. Mønt- og Medallesamling, noget særligt.¹

Mønterne blev fundet af en bornholmsk detektorfører en februar dag i 2014 i Lilleborg Nord, Vestermarie sogn inden for et område på mindre end 1 m², hvor ejermanden havde tabt dem. De har nok oprindeligt ligget i en pung, men den er i så fald mørnet bort i årenes løb. Det er værd at bemærke, at otte skillinger i samtiden svarede til omtrent en halv dagløn for en ufaglært arbejder, så ejermanden har givetvis ærgret sig over tabet.

Mønterne

Jeg forestillede mig umiddelbart, at mønterne ville være af en blanding af de fire-fem mest almindelige varianttyper fra udmøntningerne i Altona og København, og blev derfor noget overrasket, da det viste sig, at der var tale

Af Frank Pedersen¹

Noter bagerst i artiklen.

Fundmønterne før konservering.

om fem eksemplarer af type 2.8 (S15 Schimmelmann) og tre af type 2.9 (S13A), altså kun to typer og begge fra Københavns Mønt.²

S15-varianten var Københavns første produktion af 1771-skillingen; den blev påbegyndt i oktober 1773, men noget uventet indstillet igen allerede efter et par måneders forløb, fordi befolkningen troede, at mønterne var falske. Stemplernes ophavsmand, Johan Bauert, fik besked på at anvende større bogstaver i stemplerne og skabte da S13A-varianten, som derefter blev produceret indtil oktober 1775. Det blev til i alt 5.270.400 mønter, ca. en tredjedel S15 og to tredjedele S13A.

De otte mønter er præget med 11 forskellige stempler. Mønt 2 og 3 er stempelidentiske, det samme er mønt 4 og 5, mens mønt 6 og 7 kun har bagsiden tilfælles. Så mange stempelidentiteter i en lille gruppe på otte mønter fra to store udmøntninger er bemærkelsesværdigt og understreger blandt andet, at det er et samlet fund og ikke løsfundne mønter.

Hvornår blev mønterne tabt?

S15-mønterne blev som nævnt udmøntet i perioden oktober - december 1773 efterfulgt af S13A-mønterne. De tre S13A-eksemplarer er altså fundets yngste mønter, og

Mønt 1. Variant S15

Mønt 2. Variant S15

Mønt 3. Variant S15

Mønt 4. Variant S15

Stemplerne			
		Forside³	Bagside
Mønt 1	S15	CO103	C106
Mønt 2	S15	CO109	C111
Mønt 3	S15	CO109	C111
Mønt 4	S15	CO102	C102
Mønt 5	S15	CO102	C102
Mønt 6	S13A	CO255	C255
Mønt 7	S13A	CO254	C255
Mønt 8	S13A	CO259	C258

fundet kan derfor tidligst være tabt omkring årsskiftet 1773/1774. Det seneste tabtidspunkt vil da kunne være når som helst herefter, men mønternes stempelidentiteter, udseende og udmøntningsperioder giver ved netop dette fund en sjælden mulighed for en ret præcis bestemmelse af tidspunktet.

Først og fremmest er de mange stempelidentiteter et tydeligt udtryk for, at fundmønterne er omtrent bankfrie-ske; det kan udledes af, at det store stempelsammenfald,

Mønt 5. Variant S15

Mønt 6. Variant S13A

Mønt 7. Variant S13A

Mønt 8. Variant S13A

der normalt er i møntstedernes løbende møntleverancer, fortsat kan spores i dem. Og deres udseende peger i samme retning; hvis man abstraherer fra tæringsskader og svagt prægede områder, står præget faktisk ganske skarpt og vidner om kort tid i møntomløbet.

Sidst, men ikke mindst, bør det bemærkes, at S15- og S13A-mønterne oprindeligt blev udmøntet i antal 1 : 2 (halvt så mange S15 som S13A), mens det i fundet forholder sig omtrent omvendt, 1,7 : 1. Fundets tre S13A-mønter udgør altså ikke nær den del af de otte mønter, der svarer til deres udmøntningsandel, og det viser, at mønterne er tabt på et tidspunkt, hvor kun en mindre del af S13A-produktionen var i omløb.

Det er således min vurdering, at ejermanden har erhvervet og tabt de otte mønter på et tidspunkt i løbet af første halvår 1774, sandsynligvis allerede i årets første kvartal.

---

1. Fundet er nr. 10221 i Den kgl. Mønt- og Medaillesamlings fundprotokol. Tak til samlingens personale for oplysning om fundet og tilladelse til besigtige det. Og tak til Bornholms Museum og finderens af mønterne for supplerende informationer. Fundet er kort omtalt af Michael Märcher, Sven Aagaard og Helle W. Horsnæs: *Stempelstudier af mønter*, Nationalmuseets Arbejdsmark 2016, s. 205, Nationalmuseet.

2. Frank Pedersen, *Christian den VII's mønter, 1766-1808/1812*, Dansk Numismatisk Forening 2017, s. 160-164.

3. De anførte stempelnumre er fra Eivind Lotsbergs hjemmeside <http://1771skilling.com>. Siden er uden tvivl den mest omfattende, der findes om de stempler, der i perioden 1771-1786 blev anvendt til prægningen af 1771-skillinger. Pr. august 2021 havde Lotsberg registreret, analyseret og beskrevet i alt 981 forskellige forside/bagside-koblinger.